

**Оюу толгойн уурхайн 2017 оны Байгаль орчны
менежментийн төлөвлөгөөний хураангуй**

Улаанбаатар

2017он

ГАРЧИГ

1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ	2
1.1. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө ...	2
1.2. Ургамлын аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө ...	3
1.3. Усны нөөц хомсдол, усны чанарын асуудал	4
1.4. Газрын менежментийн төлөвлөгөө.....	5
1.4.1. Газар хөндөлтийг хянах	5
1.4.2. Шимт хөрсийг хамгаалах.....	7
1.5. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	8
2. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	10
2.1. Биологийн олон янз байдал.....	10
2.2. Байгаль хамгааллын нэмэлт арга хэмжээ.....	10
3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	11
3.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	11
3.2. Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	11
3.2.1. Ногоон байгууламж байгуулах.....	12
4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	12
5. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	12
6. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13
7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	13
8. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ.....	14
9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	14
9.1. Усны түвшний болон чанарын хяналт шинжилгээ.....	14
9.2. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ.....	16
9.3. Хөрсний хяналт шинжилгээ	21
9.4. Ургамлын судалгаа	22
9.5. Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээ.....	23

1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

1.1. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 1. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
1	Монгол улсын улаан ном, бүс нутгийн болон олон улсын улаан данс (IUCN), бусад хууль тогтоомж, гэрээ конвенциор хамгаалагдсан ховор, нэн ховор зэрлэг амьтдын талаар сургалт зохион байгуулах	ОТ компанийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчдад
2	Шувууд цахилгаанд цохиулах эрсдэлтэй цахилгааны шонгууд дээр богино холболтын тусгаарлагч суурилуулах.	Гүний хоолой дахь 6.3 КВ-ын цахилгааны шугам, дэд станцууд
3	Сансрын дамжуулагч хүзүүвчтэй Хулангийн мэдээнд үндэслэн зам хөндлөн гардаг хугацаа, байршлыг нарийн тодорхойлж, шаардлагатай тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнийг хязгаарлах.	Оюу Толгой-Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай зам
4	Хууль бусаар амьтан агнах, ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг тээвэрлэх, ашиглахыг хориглох тухай журмыг хэрэгжүүлж, нэвтрэх хаалгууд, онгоцны буудал дээр хяналт шалтгалт явуулах	ОТ компанийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид
5	Зэрлэг амьтдын үргэн дайжих, шууд үхэл хорогдох эрсдлээс сэргийлэн төслийн холбогдолтой тээврийн хэрэгслүүдийг батлагдсан замаар зорчих, хурдны хязгаарыг баримтлах талаар ажилчдад сургалт явуулах, хянах	ОТ Гашуун сухайтын зам дагууд ОТ компанийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчдад
6	Газар хөндөх зөвшөөрөл олгохын өмнө судалгаа хийж ховор амьтад, амьдрах орчныг хамгаалах талаар дүгнэлт гаргах, шаардлагатай бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
7	Хоолны үлдэгдлийн хаях, булшлах үйл ажиллагаанд хяналт тавих, ил задгай хаяхаас сэргийлж, элдэв идэшт шувуудын тоо толгойг үнэлэх	Төслийн талбай дахь хог хаягдлын менежментийн төв
8	Төслийн талбайд зэрлэг амьтдын тээврийн хэрэгсэлд дайруулах магадлалтай газруудыг тодорхойлох, шаардлагатай газар хурдны хязгаарыг багасгах, ажилчдад анхааруулах мэдээлэл бэлдэж хүргэх	Лицензийн талбайд
9	Оюу Толгой-Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай зам ашиглалтын эрчмийг үнэлж, ховор хөхтөн амьдын шилжилт хөдөлгөөнд саад учруулж буй эсэхийг хянах	Оюу Толгой-Гашуун сухайтын зам
10	Баяжуулах үйлдвэрээс ХХАБ-руу нийлүүлж, тунгааж буй усны чанарын хяналтыг Газрын доорх усны ОХШХ-т тусгагдсаны дагуу тогтмол хийх	ХХАБ-ын усны гадаргуу дээр бууж буй шувууд
11	Төслийн үйл ажилгааны талбай, дэд бүтцийн шугам дагуух үхсэн амьтны сэг зэмийг зайлуулах, булж устгах	Уурхайн талбай, дэд бүтцийн шугам дагуу

1.2. Ургамлын аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 2. Ургамлын аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
1	Урт болон богино хугацаанд ашиглах газрын төлөвлөлтийн тухай мэдээллийг 3 болон түүнээс дээш сараар урьдчилан авч, тухайн талбайн суурь судалгааг талбай тус бүрд хийж ховор, нэн ховор ургамалд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг шатлалын дагуу тодорхойлон, дүгнэлт-зөвлөмж гаргах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
2	ГХЗ хүссэн талбай тус бүрд хөрс, ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тодорхойлохын тулд суурь судалгааг: 1) чухал амьдрах орчны нэг хэсэг болох хайлас, тоорой бүхий сайрын ургамалжилттай талбай, 2) заган ой бүхий талбай, 3) бэлчээрийн нөөц талбай тус бүрээр ангилан хийж, нөлөөллийг бууруулах шатлалын дагууд авах арга хэмжээний зөвлөмж, дүгнэлтийг гаргах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
3	Хөндөгдөж буй талбайн ургамлын бүртгэл хөтлөх, тайлагнах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
4	Хөндөхөөс зайлсхийх шаардлагатай ургамлын зүйлүүдэд үзүүлэх болзошгүй сөрөг нөлөөллийг тодорхойлохын тулд ажиглалт судалгаа хийх, мэдээлэл цуглуулах, удмын санг хадгалах арга технологийг судлах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг үр дүнтэй зохион байгуулах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
5	Уурхайн лицензийн талбай дахь ховор ургамлын тархалтын зураглалыг шинэчлэн гаргаж, газар ашиглагч нарт танилцуулах	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд
6	Хууль бусаар байгалийн ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг түүх, тээвэрлэх, ашиглахыг хориглох тухай журмыг хэрэгжүүлж, уурхайн талбайд хяналт шалтгалт явуулах	ОТ компанийн үндсэн ажилчид болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид
7	Хууль бусаар байгалийн ургамал түүсэн тохиолдолд байгаль орчны зөрчлөөр бүртгэн, шаардлагатай арга хэмжээг авах	ОТ компанийн үндсэн ажилчид болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид
8	Үйл ажиллагаа явуулж дууссаны дараа зэрлэг амьтдын амьдрах орчин болгон ашиглахаар төлөвлөж буй газрын нөхөн сэргээлтийг тогтоосон шалгуур үзүүлэлтүүдэд нийцүүлэн олон төрөл, зүйлээс бүрдсэн ургамлын бүлгэмдэл цаашид биеэ даан ургах чадвартай байхаар төлөвлөх	Төслийн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд

1.3. Усны нөөц хомсдол, усны чанарын асуудал

Хүснэгт 3. Усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
1	12 цооногийг сонгон авч, хааж битүүмжлэх ажлыг Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум, гурван талт зөвлөлтэй хамтрах эхлүүлэхээр төлөвлөж байна.	GHW5x2, GHW6x2, GHW14x2, GHW15x1, GHW15x2, GHW15x4, GHEB05, GHEB04, GHTRM01, GHTRM03, GHEB07, GHEB06
2	Төслийн нийт усны хэрэгцээг багасгах, эргүүлэн ашиглах усны хэмжээг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авах, нэмэлт боломжуудын судлах, усны зохистой ашиглалтын талаар сургалт явуулах	ОТ компанийн үндсэн ажилчид болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид
3	ХХБ, Хүчил үүсгэгч чулуулаг, БУЦБ, ил уурхайн шүүрлийн ус, ус зайлуулах систем зэрэг асуудлыг агуулсан усны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулсан ба түүний хэрэгжилтийг хангаж ажиллана	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд
4	Ил уурхай шүүрч буй усыг тогтмол шавхах ба тусгайлан засч бэлтгэсэн зумфэд хуримтлуулан хадгалах, цэвэрлэгдэж хуримтлагдсан усыг хаягдал чулуулгийн овоолго болон нэвтрэлт орчмын тоосжилтыг багасгах зорилгоор ашиглана	Ил уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд
5	Үйлдвэрийн болон ахуйн бохир ус дамжуулах шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтад байнга хяналт тавьж, гэмтсэн тохиолдолд даруй засах арга хэмжээ авч байна	ОТ компанийн үндсэн ажилчид болон гэрээт компанийн ажилчид
6	Хаягдал шингэн болон цэвэрлэх байгууламжийн лагийг зөвшөөрөгдсөн цэгт зайлуулж байх	Тухай бүрд
7	ХХБ-д их хэмжээний талбайг хамарсан усан толио үүсгэхгүй байхад анхаарч ажиллах.	ХХБ, Баяжуулах үйлдвэрийн үйл ажиллагаа
8	Гадаргын болон хөрсний усны урсгалыг хэвээр хадгалахын тулд өөрчлөгдсөн голдиролын урсгал үндсэн голдиролдоо эргэн нийлж буй эсэхэд тогтмол хяналт тавьдаг Нөхөн сэргээсэн хиймэл Бор овоогийн булгийн усанд мониторинг хийх	ОТ компанийн үндсэн ажилчид ЭМААБООН хэлтэс
9	БУЦБ-ын ойролцоох газрын гүний усанд хяналт шинжилгээ хийнэ	ОТ компанийн үндсэн ажилчид БО хэлтэс
10	Гүний хоолойн уст давхаргын усны түвшин бууралтыг зөвлөмжийн үзүүлэлтийн зохих хэмжээнээс илүү гарахаас урьдчилан сэргийлж, Гүний хоолойн уст давхаргын химийн найрлагад хяналт тавина	Гүний хоолойн ашиглалтын худгууд
11	БУЦБ-д орж буй болон цэвэрлэгдээд гарч буй бохир усанд байнгын хяналт шинжилгээ хийж байна	БУЦ байгууламж, БО хэлтэс
12	ХХБ-аас сар бүр усны дээжийн шинжилгээг иж бүрнээр хийлгэн, өөрчлөлт ажиглагдвал шалтгааныг тодорхойлох.	ЭМААБО хэлтэс
13	Химийн бодис ундны усны эх үүсвэрт алдагдахаас сэргийлнэ, ундны усыг тогтмол хугацаанд шинжлүүлж байна. Химийн бодисыг тээвэрлэх үеийн савны битүүмжлэл, бүрэн бүтэн байдлыг байнга шалгана, одоо ашиглаж байгаа агуулахууддаа стандартын дагуу ашиглахад байнгын хяналт тавина, асгарсан химийн бодисыг зориулалтын материалаар цэвэрлэж байна	ОТ компанийн үндсэн ажилчид болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид
14	Шатах тослох материалыг алдагдахаас бүрэн сэргийлнэ, алдагдаж, гоожсон тохиолдолд зориулалтын материалаар цэвэрлэж байна	Төслийн үйл ажиллагааны хүрээнд

1.4. Газрын менежментийн төлөвлөгөө

1.4.1. Газар хөндөлтийг хянах

Хүснэгт 4. Газар, хөрсөнд үзүүлэх сөрөг нөлөөлийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
	2017 онд Газар хөндөх зөвшөөрлийн шинэчилсэн журмыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ	Төслийн хүрээнд
1	Газрын гадарга, хэвлий эвдэгдэх - Аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө Газар хөндөх зөвшөөрлийн (дотоод) журмыг хэрэгжүүлэх	MV-006709 дугаартайтусгай зөвшөөрлийн талбай
2	Газрын гадарга, хэвлий эвдэгдэх - Газрын эвдрэлийг аль болох бага хэмжээнд байлгах талаар анхаарч, үйл ажиллагааг нарийн төлөвлөх, барилга байгууламжид ашиглагдаж буй талбайн хэмжээг чухал шаардлагагүй тохиолдолд нэмэгдүүлэхгүй байх, нөхөн сэргээх арга хэмжээ авах	Төслийн талбайн хэмжээнд; Байнга
3	Газрын гадарга, хэвлий эвдэгдэх - Уурхайн ухмалуудын хана, гадаргууг урт хугацааны турш тогтвортой байхуйцаар засч хэлбэржүүлэх, тогтворжилт муутай болон аюултай байдалд хүргэж болзошгүй ухмалууд, хаягдлын байгууламжуудыг уурхайн үйл ажиллагааны явцад болон уурхайг хаасны дараа засч тохижуулан, аюулгүй байдалд оруулах	Ил уурхай, Хаягдал чулуулгын овоолго, Баяжуулах үйлдвэрийн Хаягдлын сан, Дугатын хайрганы карьер
4	Газрын гадарга, хэвлийг бохирдуулах - Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор, тэсрэх бодисын үйлдвэр, тэсрэх бодисын үйлдвэр, түлшний агуулах, ШТС, БУЦБ-ын тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн, аюулгүй байдлыг байнга шалгаж, гэмтэл илэрвэл шуурхай арга хэмжээ авах	Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор, тэсрэх бодисын үйлдвэр, БУЦБ, ШТМ-ын агуулах, ШТС
5	Хаягдал хадгалах байгууламжын далангийн тогтворжилтыг байнга шалгаж байх, сэтрэх, задрах, халих эрсдэлээс хамгаалах	Хаягдал хадгалах байгууламж
6	Газар хөндөх үйл ажиллагааг хууль ёсны дагуу тогтоосон талбайд хязгаарлах	Уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй талбай
7	Шинээр газар хөндөхийг хязгаарлах төдийгүй, хүний эрүүл мэнд, байгаль орчин, биологийн олон янз байдал, экосистемийн үйлчилгээнд нөлөөлөл үзүүлэхээс аль болох зайлсхийх эсвэл нөлөөллийг бууруулах байдлаар барилга байгууламжуудын байршил, зураг төслийг төлөвлөх	Уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд хөндөгдөх талбай
8	Газрын эвдрэлийг аль болох бага хэмжээнд байлгах талаар анхаарч, зөвшөөрөгдсөн замаар тээвэрлэлт хийх.	Уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй талбай, түүний орчим
9	Барилга байгууламжид ашиглагдаж буй талбайн хэмжээг чухал шаардлагагүй тохиолдолд нэмэгдүүлэхгүй байх, тухайн цаг үед болон цаашид ашиглах шаардлагагүй болсон газарт нөхөн сэргээлтийг хийх	Уурхайн тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд, бусад дэд бүтцийн шугамын дагууд
10	Ил уурхай болон гүний уурхайн үйл ажиллагаагаар хуримтлагдах нөлөөлөл үүсэх - Нөлөөллийг бууруулах шатлалын дагуу зайлсхийх, бууруулах, нөхөн сэргээхийн хамт дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг нөлөөлөл үргэлжлэх хугацаанд тогтмол, үр дүнтэй хэрэгжүүлэх	Хөндөгдөж буй талбайгаас хуулсан болон хуулагдсан өнгөн хөрсний овоолгууд
11	Хуулагдсан өнгөн хөрс салхи, усны нөлөөгөөр элэгдэж болзошгүй - Газар хөндөх үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө өнгөн хөрсийг хуулан авч, тусгайлан овоолго байгуулан, оновчтой байршуулан хадгалах арга хэмжээг үргэлжлүүлэн авах	Хөндөгдөж буй талбайгаас хуулсан болон хуулагдсан өнгөн хөрсний овоолгууд
12	Хуулагдсан өнгөн хөрс салхи, усны нөлөөгөөр элэгдэж болзошгүй - Өнгөн хөрсний овоолгыг салхины элэгдлээс хамгаалах буюу гадаргууг ургамалжуулах туршилтыг үргэлжлүүлэх, тухайн газраас хуулсан шимт хөрсийг тухайн газрын нөхөн сэргээлтэд ашиглахыг чухалчлах	Хоёр жилээс дээш хугацаагаар хадгалж байгаа болон хадгалах шимт хөрсний овоолгын дээд гадаргуу, хажуу

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
13	Хуулагдсан өнгөн хөрс салхи, усны нөлөөгөөр элэгдэж болзошгүй - Хоёр жилээс дээш хугацаагаар хадгалах шимт хөрсний овоолгуудад чанарын хяналт шинжилгээ хийх, хадгалалт, хамгаалалт, тордолтын бүртгэл хөтлөх, хаягжуулах	Хоёр жилээс дээш хугацаагаар хадгалж байгаа болон хадгалах шимт хөрсний овоолгууд
14	Хатуу, шингэн хог хаягдал болон цэвэрлэх байгууламжын стандартын шаардлага хангаагүй бохир ус байгальд хаяснаар: химийн бодисын тээвэрлэлт, хадгалалт, ашиглалтын үед, хүнд машин механизмаас шатах тослох материал асгарах, төв дулааны станцын үнсэн сан, баяжуулах үйлдвэрээс Хаягдал хадгалах байгууламж руу нийлүүлж буй хаягдал ус хөрс рүү нэвчих, халих зэргээс хөрс бохирдож болзошгүй - Хог хаягдлыг зөвшөөрөгдсөн төвлөрсөн цэгт ангилан хаях	Төслийн талбайд
15	Химийн бодисыг тээвэрлэх үеийн савны битүүмжлэл, бүрэн бүтэн байдлыг байнга шалгах, одоо ашиглаж байгаа агуулахуудад стандартын дагуу ашиглахад байнгын хяналт тавих, асгарсан химийн бодисыг зориулалтын материалаар цэвэрлэх, шаардлагатай зохих газарт байршуулах	Химийн бодисыг тээвэрлэж буй машин техник, химийн бодисын агуулах, баяжуулах үйлдвэр, тэсрэх бодисын үйлдвэр
16	Баяжуулах үйлдвэр, тэсрэх бодисын болон бетон зуурмагийн үйлдвэр, БУЦБ-ын тоног төхөөрөмжийн бүрэн бүтэн, аюулгүй байдлыг байнга шалгаж, гэмтэл илэрвэл шуурхай арга хэмжээ авах	Баяжуулах үйлдвэр, тэсрэх бодисын болон бетон зуурмагийн үйлдвэр, БУЦБ
17	Хаягдал хадгалах боловсруулах төвийн шингэн хаягдлыг ууршуулах сангаас бохир ус хальж асгаран хөрс бохирдуулахаас сэргийлж төвшинд нь байнгын хэмжилт хийж, хянах	Хаягдал хадгалах байгууламж орчмын хөрсөн бүрхэвч
18	Төв дулааны станцын үнс, хог хаягдлыг тээвэрлэх, зөвшөөрөгдсөн газарт хаяхдаа Хог хаягдал боловсруулах журмыг баримтлах, тогтсон замаар тээвэрлэлт явуулах	Хог хаягдал боловсруулах төв, тээвэрлэлийн зам
19	Шатах, тослох материал алдагдахаас сэргийлж, асгаралт бий болж болзошгүй газруудад хамгаалалтын бетонон зэрэг суурь хийх	Шатахуун түгээх станц, хоолойнууд, агуулах
20	Аливаа асгаралтын үед хэрэглэх зориулалтын шингээгч материалыг зохих газруудад байршуулах	Шатахуун түгээх станц, хоолойнууд, агуулах
21	Гүний Хоолойн ус татах шугамын дагууд хөрсний элэгдэл, эвдрэлийг бууруулах - Газрын гадаргын хөрсний чийгийн ойр түүний өөрчлөлтийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хөгжүүлэх ба бүсийн уст давхаргын усны төвшний бууралтаас үүсэх нөлөөллийг таних үзүүлэлтийг тодорхойлох	Гүний Хоолойн ус татах шугамын дагууд
22	Гүний Хоолойн ус татах шугамын дагууд хөрсний элэгдэл, эвдрэлийг бууруулах - Олон салаа зам гаргахгүй байх. Барилга байгууламжийн ажлаас шалтгаан эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх	Гүний Хоолойн ус татах шугамын дагууд -
23	Бүх ажилчидад үйлдвэрийн болон ахуйн хэрэглээний аюултай материалтай харьцах асуудлаар цогц сургалт, зааварчилгаа явуулах, болзошгүй асгаралтын үед хариу арга хэмжээ авах хэрэгслүүдийг ажлын байруудад хангалттай хэмжээгээр байрлуулах	Бүх ажилчид
24	Цагаан хад - Гашуун сухайтын зам барилгын үед гарах аливаа хог хаягдлыг хаях зориулалтын хогийн цэг байгуулах, төвлөрсөн хог хаягдлыг зохих журмын дагуу тогтсон хугацанд сумын төвлөрсөн хогийн цэг рүү ачиж шилжүүлэх	ЦХ – ГС-ын замын барилгын талбай, түүнийг хэрэгжүүлэх хугацаанд
25	Зориулалтын засварын газар, талбайгаас өөр газарт тээврийн хэрэгсэл, тоног төхөөрөмжийн аливаа засварын ажлыг хийхгүй байх, зориулалтын газар, талбайг (~40м ²) засаж тохижуулах, шаардлагатай элс зэрэг материалыг бэлтгэх	ЦХ – ГС-ын зам болон ХБ-ОТ замын барилгын талбай, түүнийг хэрэгжүүлэх хугацаанд
26	Зам барилгын ажлын бэлтгэл хангах үед хийгдэх хөрс цэвэрлэгээ, тэгшлэлт болон материалын ордуудыг нээх, суваг шуудуу, нүх цооног ухах зэрэг газар шорооны их бага бүх ажлын үед үржил шимт хөрсийг нимгэн зузаанаас хамааруулан хуулж, нөхөн сэргээлтэд буцаан ашиглах зориулалтаар түр овоолж хадгалах зам барилгын ажилд ашигласан карьер, ажлын талбарт нөхөн сэргээлт хийх (тайланд тусгасны дагуу), тогтоосон	Ханбогд-Оюу Толгой-Жавхлант баг чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын барилгын ажлын талбай

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
	газруудаас бусад газраас дүүргэлтийн материал авахыг хатуу талбар, карьер хооронд үүссэн түр замын хөрсийг сийрүүлэн биологийн нөхөн сэргээлт хийх	
27	Тээврийн хэрэгслийг маршрутын бус замаар явахыг хориглосон таних тэмдэг бүхий самбарууд, хөрс, ургамал зэргийг хамгаалах сурталчилгааны самбарууд байгуулах. Трассын дагуух барилгын ажлын хүрээнд газраад, дотоод замын зорчих хэсгийн өргөнийг тогтоож, хязгаарлалт хийх, тэмдэгшүүлэх арга хэмжээ авах. Мөн түүнчлэн зам барилгын ажлын хүрээнд хуучин шороон замыг хааж, барилгын ажил явагдах тул тухайн замаар зорчих хөдөлгөөнийг зохицуулж тогтсон нэг маршрутыг зохион байгуулах. Зам тавих гүйцэтгэгч компанийн ажлын гүйцэтгэлд төсөл хэрэгжүүлэгч компани хяналттай ажиллах	Ханбогд-Оюу Толгой-Жавхлант баг чиглэлийн хатуу хучилттай авто замын барилгын ажлын талбай

1.4.2. Шимт хөрсийг хамгаалах

Хүснэгт 5. 2017 онд хэрэгжүүлэх шимт хөрсийг хамгаалах хяналтын арга хэмжээнүүд

#	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	Хэрэгжилтийн баримт
1	Аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааны өмнө шимт хөрсийг зохих гүнд хуулж, зөв зохистой хадгалах	Газар хөндөхийн өмнөх байгаль орчны шалгалтын тайлангууд; Батлагдсан газар хөндөх зөвшөөрлүүд;
2	Шимт хөрсийг хадгалах талбайг зөв тодорхойлох, овоолгыг зөв үүсгэхэд хяналт тавих (3 метрээс өндөргүй овоолох, 60 метр тутамд 8 метр өргөнтэй зам үлдээх)	Батлагдсан газар хөндөх зөвшөөрлүүд; Ургамлын багийн шалгалтын тайлангууд
3	Урт хугацааны шимт хөрсний овоолгын бүртгэл хөтлөх, хаягжуулах	Геомэдээллийн сан; Шимт хөрсний бүртгэлийн хуудас Овоолгын талбайд байрлуулсан хаягнууд/самбарууд
4	Шимт хөрсний овоолгыг салхины элэгдлээс хамгаалах буюу гадаргууг ургамалжуулах туршилтыг үргэлжлүүлэх	Биологийн нөхөн сэргээлтийн гүйцэтгэлийн тайлан
5	Шимт хөрсний овоолгуудад чанарын хяналт шинжилгээ хийх	Лабораторийн шинжилгээний хариунууд; Байгаль орчныг хамгаалах жилийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайлан
6	Шимт хөрсний ашиглалтыг хянах: - тухайн газраас хуулсан шимт хөрсийг тухайн газрын нөхөн сэргээлтэнд ашиглахыг чухалчлах; - урт хугацааны овоолгоос ашиглах тохиолдолд аль болох хуучин овоолгыг сонгох; - шимт хөрсийг Байгаль орчны хэлтсээс тогтоосон зузаантайгаар техникийн нөхөн сэргээлтийн талбайд тараах, хянах; - шаардлагатайгаас илүү хэмжээний шимт хөрсийг урт хугацааны овоолгоос тээвэрлэхгүй байхад хяналт тавих;	Шимт хөрсний бүртгэлийн хуудас; Техникийн нөхөн сэргээлтийн гүйцэтгэлийн тайлангууд

1.5. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 6. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ
1	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Хүлэмжийн хийг ялгаруулж буй эх үүсвэрүүдийн мэдээллийг бүртгэх, тооцоолох	Төсөл хэрэгжиж буй бүх байршилд
2	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Шинээр тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл худалдаж авахдаа тухайн хэрэгслийн үр ашигтай байдал болон түлшний зарцуулалтыг харгалзан үзэх	Уурхайд ашиглагдаж байгаа нийт тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм
3	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Тээврийн хэрэгслийн ашиглалтыг сайжруулах, оновчтой төлөвлөх, зогсож байх үед унтрааж байх	Төслийн талбайд
4	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Эрчим хүчийг хэмнэж үр ашигтай зарцуулах	Төслийн талбайд
5	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Хог хаягдлын хэмжээг бага байлгах, үүссэн хог хаягдлыг дахин боловсруулах, дахин ашиглах, 3R (Бууруулах, дахин ашиглах, дахин боловсруулах) зарчмыг хэрэгжүүлэх	Хог хаягдал боловруулах төв
6	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Барилгын ажлын үед эвдэгдэх/хөндөгдөх газрын хэмжээг аль болох бага байлгах, барилгын ажил дууссаны дараа нөхөн сэргээх	Барилгажилтын ажил явагдаж буй хэсэгт
7	Замын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгааг өдөр бүр хийх	Төслийн талбайн дотоод зам, нисэх буудал хүртэлх зам зэрэг шаардлагатай бүх зам, усалгаа хийх боломжтой дулааны улиралд
8	Төслийн талбайн дотоод замаас үүсэх тоосжилтийг бууруулах - Замын засвар, арчилгаа хийх	Төслийн талбайн дотоод зам, бүтэн жилийн турш
9	Төслийн талбайн дотоод замаас үүсэх тоосжилтийг бууруулах - хурдны хязгаарыг дагаж мөрдүүлэх (Хурдны хязгаарын тэмдэг, тэмдэглээ байрлуулах, тээврийн хэрэгслүүдэд байрлуулсан GPS-ийн мэдээнд хяналт тавих)	Төслийн талбай; Бүтэн жилийн турш
10	Ил уурхайн үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосжилтийг бууруулах - Хүчтэй салхитай үед хөрс хуулах, ачиж буулгах үйл ажиллагааг зогсоох	Ил уурхайн талбай, бүтэн жилийн турш
11	Хаягдал хадгалах байгууламжын өндөрлөгөө, өргөтгөлийн барилгын ажлын үед тоосжилт үүсгэж болзошгүй хуурайшсан гадаргуу, түр замуудыг чийгшүүлж байх	Хаягдал хадгалах байгууламжийн өргөтгөлийн барилгын ажлын талбай
12	Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий болохоос сэргийлж Хөөсөн тоос дарах системийг үргэлжлүүлэн ажиллуулах	Анхдагч бутлуур хүдрийн агуулах
13	Дулааны төв станцын технологид тохирсон нүүрс хэрэглэх, засвар үйлчилгээг тухай бүр хийх, бохирдуулагчын ялгарлыг шүүж, стандарт хэмжээнд барих шүүлтүүр ашиглах	Дулааны төв станц
14	Шатаах зуухнаас агаарт түгээмэл бохирдуулагч хий ялгаруулж, орчны агаарыг бохирдуулахаас сэргийлж, шүүлтүүрийг тогтмол сольж байх, зууханд үзлэг шалгалт, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байх.	Хог хаягдал боловруулах төвийн шатаах зуух
15	Агаарт хаягдах бохирдуулагч хийн хэмжээг бууруулах - Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм, техникийг үзлэгт хамруулах, тэдгээрээс ялгарах хорт утааг стандартын төвшинд байлгах, техникийн үзлэг, засвар үйлчилгээг тогтмол хийж байх	Уурхайд ашиглагдаж байгаа нийт тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм; Бүтэн жилийн турш
16	Түлшний нөөцлүүр сав болон аянга зайлуулагчийн бүрэн бүтэн байлыг өдөр бүр шалгах, ил гаргах, оч үрэгсэхийг хатуу хориглох	Шатахүүн түгээх станц болон түлшний агуулах
17	БУЦБ, ХХБТ-ийн лагийн талбай болон булшлах талбайгаас эвгүй үнэр ялгарахаас сэргийлж ахуйн бохир болон хоолны үлдэгдлийг зориулалтын битүү машинаар тээвэрлэх	Хог хаягдал боловсруулах төв, Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж

18	Техник хэрэгсэл, тээврийн хэрэгслүүдээс гарах дуу шуугианы төвшинг тухайн тээврийн хэрэгслийн үйлдвэрлэгчээс зааж өгсөн дээ чимээний техникийн үзүүлэлтээс хэтрүүлэхгүй байх засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Уурхайн талбай орчмын техник хэрэгсэл, тэсрэх бодисын үйлдвэр болон зам дагуух бүх байгууламжууд
19	Тэсэлгээний үйл ажиллагааг явуулахдаа агаарын дэлбэрэлт, чичиргээний талаарх үндэсний болон олон улсын станьтын дагуу өдрийн ыагаар буюу 13:30-15:30 хооронд гүйцэтгэх тохиромжтой	Ил уурхай болон уурхайн ажилчдын тосгон
20	Олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн хөргөлт болон агааржуулалтын систем үйлдвэрлэгчээс худалдан авалт хийх, засвар үйлчилгээг тухай бүр хийх	Төслийн талбай дахь агааржуулалт, хөргөлтийн систем бүхий барилга байгууламжууд
21	Зам барилгын ажилд ашиглах тээврийн хэрэгсэл, техник технологид багтагдсан төлөвлөгөөний дагуу техникийн үзлэг, хяналт шалгалт, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх. Түлш шатахууны чанар, техникийн үргүй ажиллагаанд хяналт тавих	Зам барилгын ажилд ажиллаж буй буй бүх тээврийн болон техник хэрэгсэл
22	Түр ашиглахаар зассан замаас өөр газраар тээвэрлэлт хийхгүй байх, хурдыг хязгаарласан таних тэмдэг байршуулах, хяналт тавих	Зам барилгын ажлын талбай, замууд
23	Зам барилгын ажлын үед олборлолт явуулах ордуудын талбайн усалгааг тогтмол хийх	Олборлолт явуулж буй чулуу, шороон орд
24	Авто тээврийн болон өөрөө явагч хэрэгсэлд ногдох агаарын бохирдлын төлбөрийг Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуульд заасан хувь, хэмжээгээр журмын дагуу тогтмол төлөх	Автотээврийн болон өөрөө явагч хэрэгслээс ялгарах нүүрс хүчлийн хийн төлбөрийг тэдгээрийн ангиллаас хамааруулах төлөх
25	Хайрга чулуу бутлах үед үүсэх тоосжилтийг хамгийн үүсгэх технологи ашиглах, бетоны тоосыг цэвэрлэж байх	Зам барилгын ажлын талбай
26	Барилгын болон тээврийн хэрэгсэл, техник, машин механизмуудын үүсгэж буй дуу шуугиан 70 дБ-ээс ихгүй байхаар зохион байгуулалтын арга хэмжээ авах;	Зам барилгын ажлын талбай
27	Дуу шуугианы эх үүсвэрийг тусгаарлах юмуу шингээх зориулалтын зөөврийн байгууламжтай байх, барилгын ажлын нөлөөллийн бүсэд байгаа айл өрхүүдийн ойр үйл ажиллагаа явуулахдаа түүнийгээ угсарч хамгаалах арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэх	Айл өрх, суурин газарын орчимд үйл ажиллагаа явуулах үед
28	Аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн агаарын бохирдлын томоохон суурин эх үүсвэр ашиглаж үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэхдээ мэргэжлийн албаар дүгнэлт гаргуулан сум, дүүргийн засаг даргаас зөвшөөрөл авах, Мэргэжлийн байгууллагаар хэмжилт хийлгэж дүгнэлт гаргуулах	Агаарын бохирдлын суурин эх үүсвэрүүд
29	Агаарын бохирдлын эх үүсвэр бүхий аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэн агаарын бохирдлын төлбөр төлөх	Агаарын бохирдлын эх үүсвэрүүд

2. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

2.1. Биологийн олон янз байдал

Хүснэгт 7. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Байгал, зэрлэг амьтанд ээлтэй ноолуур төсөл	Өмнөговь аймгийн Номгон, Баян-Овоо сум	Зэрлэг амьтан хамгаалах нийгэмлэг	2017 оны төлөвлөгөөний биелэлт	БОНХ-ийн сайдын А-117 тоот тушаал, Өмнөговь аймгийн ИТХ-ийн 55-р тогтоол
Хууль бус антай тэмцэх төсөл	Өмнөговь аймгийн Номгон, Баян-Овоо, Манлай, Ханбогд, Дорноговь аймгийн Хатанбулаг, Хөвсгөл сумдын нутаг дэвсгэр	Зэрлэг амьтан хамгаалах нийгэмлэг	2017 оны төлөвлөгөөний биелэлт	Төсөл хэрэгжих сумдын удирдлага, хамтран ажиллах газар, агентлагын дарга нартай хийх гэрээ, харилцан ойлголцлыг санамж бичиг

2.2. Байгаль хамгааллын нэмэлт арга хэмжээ

Хүснэгт 8. Байгаль хамгааллын нэмэлт арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Арга хэмжээний чиглэл	Арга хэмжээний төрөл	Арга хэмжээний цар, хэмжээ
1	Олон нийтийн экологийн боловсролыг дээшлүүлэх	“Ногоон” өдөрлөгүүдийг зохион байгуулж мэдлэг, ухамсарыг нэмэгдүүлэх. Үүнд: * Мод тарих үндэсний өдөр * Дэлхийн нүүдлийн шувуудыг хамгаалах өдөрлөг * Дэлхийн биологийн олон янз байдлын өдөрлөг * Дэлхийн цөлжилттэй тэмцэх өдөр * Дэлхийн хөрс хамгааллын өдөр	иргэдийн байгаль, экологийн талаарх Өмнөговь аймгийн хэмжээнд
2	Биологийн олон янз байдлын судалгаа, шинжилгээний ажлын үр дүнг олон нийтийн хүртээл болгох	Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр биологийн олон янз байдлын талаар мэдээлэл хүргэх, орон нутгийн сонинд мэдээ бэлдэж иргэдэд тараах	Улсын хэмжээнд, Ханбогд, Манлай, Баян Овоо
3	ГБДЦГ-ын захиргаанд дэмжлэг үзүүлэх	ГБДЦГ-ын захиргааны байгаль хамгаалагчдад тоног төхөөрөмжийн дэмжлэг үзүүлэх	ГБДЦГ-ын хил хязгаарын хэмжээнд

3. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

3.1. Техникийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 9. 2017 онд техникийн нөхөн сэргээлт гүйцэтгэх талбайнууд

Д/д	Талбайн нэр	Талбайн хэмжээ /га/	Газар хөндөх зөвшөөрлийн дугаар
1. Лицензийн талбайд		1.22	
1.1	Элсний карьер	1.22	Байхгүй
2. Лицензийн талбайн гадна		3.50	
2.1	BP-ML05 карьер /Манлайн замын засварын ажил/	0.98	Байхгүй
2.2	BP-KB01 карьер /Манлайн замын засварын ажил/	2.52	ГХЗ-110817
Нийт талбай		4.72	

3.2. Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Хүснэгт 10. Биологийн нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө - 2017

Нөхөн сэргээх арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Арга хэмжээний цар, хүрээний задаргаа	Ажлын хэмжээ, га	Хэрэгжүүлэх хугацаа, сараар	
<ul style="list-style-type: none"> • Үрлэгч ашиглан үрэлгээ хийх • БУУГ бойжуулсан 2-3 настай хотир, тэсэгийн тарьц суулгацыг тарих 	Гүний Хоолойн зам барилгын ажлын явцад хайрга, дүүргэгч материал авсан карьер, кемпүүд	BP-PL04	2.97	VIII-X	
		Гэр кемп Б	2.56	V-VI	
<ul style="list-style-type: none"> • БУУГ бойжуулсан 2-3 настай сөөг, сөөгөнцөрийн суулгацыг тарих 	Усны хайгуулын явцад өрөмдсөн цооногийн нөхөн сэргээлт	Өрмийн цооногууд – А5, А4, А3, В6, В5, В3, U1, U2; Манлай - В1, В2, В9-12	3.50	VIII-X	
		Уурхайн үйл ажиллагаанд ашигласан элсний орд	Халивын элсний орд	2.03	VIII-X
		Уурхайн талбай гадна талд шинээр техникийн нөхөн сэргээлт хийсэн талбай	2016-2017 онд техникийн нөхөн сэргээлт хийгдсэн талбайд	4.74	VIII-X
Нийт га			15.80		

3.2.1. Ногоон байгууламж байгуулах

Хүснэгт 11. Лицензийн талбайд ногоон байгууламж байгуулах 2017 оны төлөвлөгөө

Арга хэмжээний зорилт	Хамрах хүрээ	Ажлын хэмжээ, га	Арга, аргачлал	Хэрэгжүүлэх хугацаа, сар
Төв суурийн газрын тохижилтод зориулан ногоон байгууламж байгуулах	Уурхайн лицензийн талбайд	0.5	Ханбогд суман дахь БУУГ бойжуулсан 2-3 настай мод, сөөгний тарьц суулгацыг тарьж, арчлан ургуулах	IV/15 - V/10; X/01 - X/25;
	Хөрш зэргэлдээ орших сумдын төвд	1		IV/15 - V/10; X/01 - X/25;

4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Ханбогд сумын Малчин өрх, Ханбогд сумын Засаг дарга болон ОТ ХХК-с 2004 онд Нүүлгэн шилжүүлэх тухай 10, 2011/2012 онд Нөхөн олговрын тухай 89 гэрээг тус тус байгуулсан. Уг гэрээгээр тус компаниас тухайн өрхөд хороо бууц барих, малжуулах, худаг гаргах, хүүхдийн дээд сургуулийн оюутны сургалтын төлбөр, дунд сургуулийн сурагчийн хичээлийн бэлтгэл, богино хугацааны сургалтад хамрагдах зардал, хагас цагийн ажлын байраар тодорхой хугацаанд хангах зэргийг компанийн зүгээс хэрэгжүүлэхээр тохирсон болно. Компани Гэрээгээр хүлээсэн үүргээ тухай бүр хэрэгжүүлсэн бөгөөд одоогийн байдлаар сургалттай холбоотой дэмжлэгийг үзүүлсээр байна.

5. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 12. Түүх соёлын өвийг хамгаалах төлөвлөгөө

Түүх соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ
Соёлын өвийн зааварчилгаа	ОТ	Газар хөндөх ажилтан	-
Соёлын ялгаатай байдал/ орон нутгийн зааварчилгааны багц боловсруулах	ОТ	Багц	1
Түүх соёлын дурсгалт газруудад ажиглалт мониторинг хийх	ОТ орчим	Дурсгалт газар	19
Бор овоог хамгаалах төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлэх	ОТ	Булаг	1
ОТ-н талбайд шинээр газар хөндөх ажилд соёлын өвийн хайгуул, авран хамгаалах арга хэмжээ зохион байгуулах	ОТ	Газар хөндөх талбай	-

6. ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 13. Химийн бодисын эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ
Хаягдал химийн бодис аль болохоор гаргахгүй, бүрэн ашиглаж байна	Оюу Толгойн уурхайн талбай	Захиалгын хэмжээ
Химийн бодисыг ашиглах, хадгалах явцад хоорондоо нийцэхгүй бодисуудыг хамт-хадгалахгүй	Оюу Толгойн уурхайн талбай	бүх химийн бодис
Химийн бодис хадгалах, ашиглах болон тээвэрлэх үед савны битүүмжлэл, бүрэн бүтэн байдлыг байнга шалгана	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-
Химийн бодисын бохирдолтой усыг ил задгай урсгахгүй	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-
Өндөр температурт шатаан устгах боломжтой шатах тослох материалаар бохирдсон хувцас, алчуур самбайг ил задгай байршуулахгүйгээр цаг алдалгүй зориулалтын зууханд шатааж устгалд оруулна	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-
Химийн хорт бодисыг хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах үйл ажиллагааг зохихшаардлагын дагуу явуулж байна	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-
Химийн хорт болон аюултай бодисыг зориулалтын агуулахад, хор аюулын лавлах мэдээлэлд заасан нөхцөлд хадгалах, химийн бодисын хадгалалт, ашиглалт, зарцуулалтад тогтмол хяналт тавьж байна	Оюу Толгойн уурхайн талбай	Захиалгын хэмжээ, хадгалж байгаа химийн бодисын нийт хэмжээ
Химийн бодисын үлдэгдэл, хаягдлыг устгах ажлыг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу гүйцэтгэнэ	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-
Химийн бодисыг хэрэгцээнээс илүү хэмжээгээр нөөцлөн нийлүүлэхгүй	Оюу Толгойн уурхайн талбай	-

7. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 14. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ
Төслөөс гарч байгаа бүх хаягдал төмөр, хуванцарыг дахин ашиглана	Хог хаягдал дахин боловсруулах цэг	Хуримтлагдсан байгаа хаягдалын хэмжээ
Хог хаягдлын талаар тайлан, мэдээ гаргаж, тогтоосон хугацаанд үйл ажиллагаа явуулж буй газрын захиргаанд хүргүүлэх	Хог хаягдалыг дахин боловсруулах төв	Улирал жилийн хог хаягдалын нийт тоо хэмжээ
Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх ажиллагааг журамлаж, бусад төрлийн хог хаягдалтай холихгүй, тусад нь тээвэрлэж, тусгай зориулалтыг газар хадгалах, устгах	Хог гаргаж байгаа харьяа хэлтэсүүд	Жилд гарах нийт тоо хэмжээ

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Тоо хэмжээ
Хог хаягдал үүсгэгч болон эрх бүхий иргэн, ААН, байгууллага нь батлагдсан маягт болон “эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт”-ын дагуу хог хаягдлын тоо бүртгэлээ тухай бүр хөтөлж, энэ журмаар тогтоосон хугацаанд тайлангаа сум, дүүргийн Засаг дарга, эсхүл түүний томилсон этгээдэд хүргүүлнэ	Хог хаягдал хариуцсан ажилтан	Жилд гарах нийт тоо хэмжээ
Хог хаягдлыг дахин ашиглах үндэсний компаниудтай хамтран ажиллах, тэдгээрийн үйл ажиллагааг Оюу Толгой, олон улсын стандартад нийцүүлэхэд зөвлөмж өгөх	Ус, хог хаягдал хариуцсан баг, Хууль эрхзүйн хэрэгжилт хариуцсан баг	Уулзалт, газар дээр нь очиж ажиллах

8. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

№	Үнэлгээний нэр	Үнэлгээний компани
1	“Орон нутгийн байнгын онгоц буудал байгуулах” төслийн БОНБНУ – 2011 он	“Экотрейд”
2	“Түний хоолойн газрын доорхи усны нөөцийг Оюу толгой төсөлд ашиглах” төслийн БОНБНУ – 2010 он	сонгон шалгаруулалт хийх

9. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

9.1. Усны түвшний болон чанарын хяналт шинжилгээ

Хүснэгт 15. Усны түвшний хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
Шивээ толгой, Жавхлант, Оюу толгойн уурхайн талбайд хэрэгжүүлэх Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр			
Ус	Усны түвшин	Усны түвшин, фотомониторинг, урсацын хамгийн урт ба гүн хэсэг	Шинэ Бор овоо, Хөх хад, Мааньт, Бурхантын булаг, Хөх хадны худаг зэрэг нийт 18 худагт, Усны мониторингийн нийт 72 цоонгогт
	Ундарга	Усны ундарга	Шинэ Бор овоо булаг
	Гадаргын урсац	Үерийн урсац	Ундай голын сайрт 4 цэгт
	Эрүүл ахуй	Нийт бичил биетний тоо, 100 мл дахь дулаансаг колиформ, эмгэг төрүүлэгч бичил биетэн	Ашиглагдаж буй бүх усны эх үүсвэрүүд, гал зуухны угаалтуурын цоргоноос

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
	Усны чанарын хээрийн шинжилгээ	Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, температур,	Гар худаг болон булгуудад
	Хими болон физикийн үзүүлэлт	рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, химийн үндсэн анион ба катион, умбуур бодис, хатуулаг, хүнд металлын агууламж, As, Ar, Ba, Be, B, Cd, Co, Cu, Cr, Ag, Se, Mo, Mn, Hg, Pb, Zn, Ti	Шинэ Бор овоо, Хөх хад, Мааньтын задгай, Эхэн Бурхант, Халивын голын худгууд, зэрэг уст цэгүүдэд Үйлдвэрийн усан хангамжийн худгууд дээр, болон үйлдвэрийн хаягдал усанд
	Цэвэршүүлсэн усны физик, хими, микробиологийн үзүүлэлт	рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, химийн үндсэн анион ба катион, умбуур бодис, хатуулаг, БХХ, ХХХ, Ar, Cd, Cu, Cr, Se, Mn, Hg, Ni, Pb, Zn, нийт бичил биетэн ба эмгэг төрүүлэгчийн тоо	БУЦБ-д орж ирж буй болон цэвэршүүлээд гарч буй усанд
	Хүчиллэг урацын бохирдол	Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдалын хүчиллэг чанарын лабораторын шинжилгээ.	Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдал зутан
рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, химийн үндсэн анион ба катион, умбуур бодис, хатуулаг, хүнд металлын агууламж, As, Ar, Ba, Be, B, Cd, Co, Cu, Cr, Ag, Se, Mo, Mn, Hg, Pb, Zn, Ti		Хог хаягдал булах газрын хяналтын цооногуудад (зураг төсөлд тусган, өрөмдөж тоногдосон цооногуудад	
Ус	Хими болон физикийн үзүүлэлт	рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, химийн үндсэн анион ба катион, умбуур бодис, хатуулаг.	ХХБ-ийн хяналтын цооногуудад (ойролцоогоор 26 цооног)
		Хүнд металлууд хүнд металлын агууламж, As, Ar, Ba, Be, B, Cd, Co, Cu, Cr, Ag, Se, Mo, Mn, Hg, Pb, Zn, Ti	
		Усны түвшин	
		Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, температур,	
Гүний хоолойн шугам хоолойн ашиглалтын үед хэрэгжүүлэх Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр			
Ус	Гадаргын ба гүний ус	рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, химийн үндсэн анион ба катион, умбуур бодис, хатуулаг, хүнд металлын агууламж, As, Ar, Ba, Be, B, Cd, Co, Cu, Cr, Ag, Se, Mo, Mn, Hg, Pb, Zn, Ti. УХШ орчмын булаг шанд, түр урсац болон хиймэл усан сангуудад бичиглэл хийх түүний хэмжээсүүдийг тодорхойлох	Элгэн, Хулгар, Мөнх-Овоо, Хайрхан шанд, Улаан толгой, Шар хад, Гурван шавагтай, Өрөлбө, Булан тойром зэрэг уст цэгүүд Гүний хоолойн ус ашиглалтын гүний худгуудын бүсэд 10 цооног
		Усны түвшин	Бүх гар худгуудад
		Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, температур хэмжигч	Хэвтээ бор худаг, Сухай ус, Шавагийн худаг, Эргийн ус зэрэг 4 гар худагт Төслийн талбай болон түүний ойр орчим дахь булгууд, цөөрөм нийлсэн 12 цэг дээр, Гүний хоолой орчмын 8-10 цооногуудад
Гашуун сухайтын дэд бүтцийг барих барилгын болон ашиглалтын үед хэрэгжүүлэх Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр			
Ус	Гадаргын болон газрын доорх ус	Усны түвшин	Бөгтөр хөөврийн худаг, Дугат, Бор хошуу, Гашуун сухай, Хавцал, Булан дэрс худаг
		Усны чанарын хээрийн шинжилгээ: рН, Эрдэжилт, ЦДЧ, температур	Гар худаг болон булгуудад

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
		Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, температур, TDS, EC, рН, (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni	Хяналтын гар худгууд болон, ус ашиглаж буй худгуудад
Ундай голыг хамгаалах, голын голдиролд хэсэгчлэн тохируулга хийх төслийн Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр			
Ус	Гар худаг, Гадаргын урсац		Ундай голын дагуух булаг, малчдын гар худгууд 11: Хөх хад, Зүрх зүүн салаа, Буурлын булаг, Эхэн бурхант, Саглагар сайрын ус, Хулсан худаг, шинэ Бор овоогийн булаг
	Гүний ус	Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, температур, TDS, EC, рН, (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni	Гар худаг болон хяналтын 5 цооногуудад
	Хүчиллэг урсцын бохирдол	Усны чанарын энгийн үзүүлэлтүүд: рН, температур, TDS, EC, рН, (CaCO ₃), Ca, Mg, Na, K, SO ₄ , NO ₂ , NO ₃ , NH ₄ , As, Cd, Cu, Hg, Pb, Zn, Cr, Fe, Ni	Урд далангийн ус хуримтлуулах цөөрөм

9.2. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

Хүснэгт 16. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
1	Цаг уур	Агаарын хэм, салхины хурд, чиглэл, харьцангуй чийгшил, даралт, бороо цас, ууршилт, нарны цацраг	Уурхайн талбайд
2	Цаг уур	Салхины хурд, чиглэл	Агаарын чанарын суурин станцууд: Monitoring station 1, Monitoring station 2, Monitoring station 3, Monitoring station 4
3	Цаг уур	Агаарын хэм, салхины хурд, чиглэл, харьцангуй чийгшил, даралт	Агаарын чанарын болон дуу шуугианы хяналт шинжилгээний цэгүүдэд
4	Цаг уур	Хөрсний чийг, ууршилт, жилийн болон улирлын дундаж, температур, хур тунадасны явц, хандлага	Ханбогд сумын цагуурын харуулын мэдээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
5	Агаарын чанар - Тоос	PM2.5 ба PM10	Уурхайн талбай дотор болон түүний орчимд байрлах тоосны хяналтын 7 цэгт буюу DMP-LA01, DMP-LA02, DMP-LA03, DMP-LA04, DMP-LA05, DMP-COS01, COS02 (Баяжуулах үйлдвэрийн хүдрийн агуулах) Мөн түүнчлэн агаарын чанарын суурин станцуудыг суурилуулж, үйл ажиллагаа нь жигдрэх хүртэл доорхи нийт 16 цэгт: DMP-EP01 (Тэсрэх бодисын үйлдвэр), DMP-EP02 (Тэсрэх бодисын агуулах), DMP-QrBP (Дугатын хайрганы орд), DMP-CHP (Төв дулааны станц), DMP-PDS01 (Шатахуун түгээх станц), DMP-PDS02 (Түлшний агуулах), DMP-TSF01, TSF02 (Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын сан), DMP-WMC (Хог хаягдал боловсруулах төв), DMP-Khaliv, DMP-OP01, OP02 (Ил уурхай), DMP-PAP (Ханбумбат нисэх буудал), DMP- UNRI01, 02, 03 (Ундай сайранд тохируулга хийсэн талбай орчимд)
6	Агаарын чанар - Тоос	TSP (нийт тоос)	Уурхайн талбай дотор болон түүний орчимд байрлах тоосны хяналтын 7 цэгт буюу DMP-LA01, DMP-LA02, DMP-LA03, DMP-LA04, DMP-LA05, DMP-COS01, COS02 (Баяжуулах үйлдвэрийн хүдрийн агуулах); Мөн түүнчлэн агаарын чанарын суурин станцуудыг суурилуулж, үйл ажиллагаа нь жигдрэх хүртэл доорхи нийт 16 цэгт DMP-PAP (Ханбумбат нисэх буудал), DMP-QrBP (Дугатын хайрганы орд), DMP-EP01 (Тэсрэх бодисын үйлдвэр), DMP-EP02 (Тэсрэх бодисын агуулах), DMP-TSF01, DMP-TSF02 (Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдал хадгалах байгууламж), DMP-PDS01 (Шатахуун түгээх станц), DMP-PDS02 (Түлшний агуулах), DMP-DS01 (Дизель станцын орчим), DMP-OP01 (Ил уурхай), DMP-CHP (Төв дулааны станц), DMP-WaHo (Төв агуулах), DMP-BaPi (Бетон зуурмагийн үйлдвэр), DMP-WMC (Хаягдал боловсруулах төв), DMP-UnRi (Ундайн голд тохируулга хийсэн талбай), DMP-ML (Манлай ажилчдын суурин)
7	Агаарын чанар - Тоос	PM2.5, PM10 ба TSP (нийт тоосны уналт-Хүнд метал (Ag, As, Cu, Se, Hg, Al, Mo, Sb))	Агаарын чанарын суурин станцууд: Monitoring station 1, Monitoring station2, Monitoring station 3, Monitoring station 4
8	Агаарын чанар - Тоос	<u>Хүнд металлууд (Cd, Hg, Sb, As, Pb, Cr, Se, Cu, Ag, Mo, Al)</u>	Агаарын чанарын суурин станцуудыг суурилуулж, үйл ажиллагаа нь жигдрэх хүртэл уурхайн талбай дотор болон түүний орчимд байрлах тоосны хяналтын 5 цэгт буюу DMP-LA01, DMP-LA05, DMP-Manlai camp, DMP-TSF01 (Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдал хадгалах байгууламж), DMP-WMC (Хаягдал боловсруулах төв)
9	Агаарын чанар - Тоос	PM10, PM2.5	Гүний Хоолойн газрын доорхи усны ордын талбайд, өргөх станцын орчимд замын ойролцоо 1 цэгт буюу DMP- GHA01
10	Агаарын чанар - Тоос	PM10, PM2.5	Ханбогд- Оюу Толгой- Жавхлант баг чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажлын үед - Элс, хайрга авах карьераас зонхилох салхины чигт 50 метрт, Ажлын талбараас зонхилох салхины чигт 50 метрт

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
11	Агаарын чанар - Тоос	TSP, PM10 ба PM2.5	Цагаан хаднаас Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын үе шатанд- Зам барилгын ажлын үед ашиглах түр замын дагууд 5км тутамд замын зүүн урд талд 100м зайд 3 цэг, Цементбетоны үйлдвэр болон чулуу бутлуурын байгууламжийн салхин дор тус бүр 50м-т нэг нэг цэг
12	Агаарын чанар - Тоос	Аргазүйд тодорхойлогдсон хэмжигдэхүүн	ОТ-Ханбогд зам, ОТ-н нүүрсний зам, ОТ- Манлайн замуудын дагууд
13	Агаарын чанар - Орчны агаар дахь зарим хийнүүд	SO ₂ , NO ₂ , CO, CO ₂	Агаарын чанарын суурин станцуудыг суурилуулж, үйл ажиллагаа нь жигдрэх хүртэл хугацаанд нийт 24 цэгт буюу GEMP-LA01, GEMP-LA02, GEMP-LA03, GEMP-LA04, GEMP-LA05, GEMP-PDS01 (Шатахуун түгээх станц), GEMP-PDS02 (Түлшний агуулах), GEMP-DS01, GEMP-QgBP (Дугатын хайрганы орд), GEMP-WWTP (Ус цэвэршүүлэх байгууламж), GEMP-LaFi (Хогийн цэг), GEMP-WaHo (Төв агуулах), GEMP-EP01 (Тэсрэх бодисийн үйлдвэр), GEMP-EP02 (Тэсрэх бодисын агуулах), GEMP-BoBP (Зуурмагийн үйлдвэр), GEMP-WMC, GEMP-TWEP (Хаягдал бохир усан сан), GEMP-TSF (Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын сан), GEMP-OP01 (Ил уурхайн орчим); GEMP-CHP (Төв дулааны станц), GEMP-PAP (Ханбумбат нисэх буудал орчимд), GEMP-UNRI01, 02, 03 (Ундай сайранд тохируулга хийсэн талбай орчимд)
14	Агаарын чанар - Орчны агаар дахь зарим хийнүүд	SO ₂ , NO ₂ , CO, CO ₂	Агаарын чанарын суурин станцууд: Monitoring station 1, Monitoring station2, Monitoring station 3, Monitoring station 4
15	Агаарын чанар - Яндангийн хаягдал утаанд агуулагдах бохирдуулагчид	CO, SO ₂ , NO ₂ , үнс	Төв дулааны станцын уурын зуухнууд, Ханбумбат онгоцны буудлын уурын зуух болон Хаягдал боловсруулах төвийн шатаах зуух
16	Агаарын чанар - Орчны агаар дахь зарим хийнүүд	NO _x , SO ₂ , CO	Цагаан хаднаас Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын үе шатанд- Зам барилгын ажлын үед ашиглах түр замын дагууд 5км тутамд замын зүүн урд талд 100м зайд 3 цэг, Цементбетоны үйлдвэр болон чулуу бутлуурын байгууламжийн салхин дор тус бүр 50м-т нэг нэг цэг
17	Агаарын чанар - Орчны агаар дахь зарим хийнүүд	Метан (CH ₄)	Хог хаягдал боловсруулах төвийн булшлах талбайн хий гадагшлуулах хоолойд
18	Агаарын чанар - Орчны агаар дахь зарим хийнүүд	SO ₂ , NO ₂ , CO, CO ₂	Ханбогд- Оюу Толгой- Жавхлант баг чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажлын үед - Элс, хайрга авах карьераас зонхилох салхины чигт 50 метрт, Ажлын талбараас зонхилох салхины чигт 50 метрт
19	Дуу шуугиан	Гадаад орчны дуу шуугианы түвшин	Агаарын чанарын суурин станцууд: Monitoring station 1, Monitoring station2, Monitoring station 3, Monitoring station 4

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
20	Дуу шуугиан	Гадаад орчны дуу шуугианы түвшин	Өдрийн болон шөнийн цагийн дуу шуугианы хэмжилтийг уурхайн талбайн эргэн тойронд байрлах дуу шуугианы 4 цэгт мөн уурхайн ажилчдын Манлай (Агаарын чанарын суурин станц Monitoring station2 нь Манлай кемп суурилагдах тул тус станцын үйл ажиллагаа жигдрэх үед NMP-Mcamp дээрх хэмжилтийг зогсооно), Оюут сууринд тус бүр 1 цэгт буюу: NMP-LA01, NMP-LA02, NMP-LA03, NMP-LA04, NMP-Mcamp, NMP-Ocamp; Өдрийн цагийн дуу шуугианы хэмжилтийг Ханбумбат нисэх буудлын эргэн тойронд 4 цэгт буюу: NMP-PAP01, PAP02, PAP03, PAP04
21	Дуу шуугиан	Хамгийн их түвшин, хамгийн бага түвшин, дундаж түвшин	Цагаан хаднаас Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын үе шатанд: Өрөмдлөг, тэсэлгээ, газар ухалт, ачилт, буулгалт хийх зэрэг дуу чимээ их гаргадаг машин механизм, үйл ажиллагаа явуулж буй орчинд 50-н бүсэд Авто зам ашиглалтнд орсны дараа: Замын эхэнд, Замын төгсгөлд, Зам дагуу хамгийн их зогсолт хийдэг нэг цэг
22	Дуу шуугиан	Дуу чимээний түвшин, дБА	Ханбогд- Оюу Толгой- Жавхлант баг чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажлын үед - Элс, хайрга авах карьераас зонхилох салхины чигт 50 метрт, Ажлын талбараас зонхилох салхины чигт 50 метрт
23	Доргио чичиргээ	Тэсэлгээнээс үүссэн дуу чимээ болон доргио чичиргээ	Ил уурхайн орчимд, уурхайн тосгон болон ойролцоо нутаглах айл өрхийн өвөлжөө, Ханбогд сумын орчимд 8 цэгт буюу GVMP-0T01, GVMP-0T02, GVMP-0T03, GVMP-0T04, GVMP-0T05, GVMP-0T06, GVMP-0T07, GVMP-0T08 - 2010 оноос хойш жил бүр хийгдсэн судалгааны үр дүнд ОТ-оос ямар нэгэн сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхгүй байна гэсэн дүгнэлтэнд хүрч байгаа тул тус судалгааны давтамжыг 3 жил тутамд хийж гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна.
24	Хүлэмжийн хий - Ордын төрөл, олборлох хэмжээ	Газар шорооны материалын хэмжээ, төрөл тус бүрээр	Ил уурхай, Гүний уурхай
25	Хүлэмжийн хий - Тэсэлгээний материалын хэмжээ	Тэсэлгээний материалын төрлөөр нь ангилан гаргах	Тэсрэх бодисын үйлдвэр
26	Хүлэмжийн хий - Химийн бодисуудын хэрэглээ	Технологийн процессын нэмэлт химийн бодисууд	Химийн бодисын агуулах
27	Хүлэмжийн хий - Тээвэрлэсэн материал, бүтээгдэхүүний хэмжээ	Тухайн материал, бүтээгдэхүүн (хүдэр, хаягдал тос, хуванцар сав, хаягдал металл, материал г.м)-ийг тээвэрлэхэд хэрэглэсэн	Агуулахууд
28	Хүлэмжийн хий - Тээврийн хэрэгслийн туулсан зай	Тээврийн хэрэгслийн туулсан зайн дундаж хэмжээ болон тээвэрлэлтийн нийт эргэлтийн тоог гаргах (агаараар болон газраар)	Тээврийн хэрэгслүүд

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
29	Хүлэмжийн хий - Түлшний хэрэглээ- Дизель	Бүтээгдэхүүн тээвэрлэхээс гадна эрчим хүчний бус зориулалттай ашиглан түлшний хэрэглээг тоог төхөөрөмжийн төрөл (хөдөлгөөнт, суурин)-өөр нь ангиллах Хэрэв уурхайн талбайд цохилгаано гаргаж байгаа тохиолдолд түошний хэрэглээг тоног төхөөрөжийн төрөл(хөдөлгөөнт, суурин)-өөр нь ангиллан гаргах	Хөдөлгөөнт (Хүнд, хөнгөн тээврийн хэрэгсэл, машин механизм г.м) тоног төхөөрөмжүүд, түлшний агуулах
30	Хүлэмжийн хий - Түлшний хэрэглээ - Бензин	Бүтээгдэхүүн тээвэрлэхээс гадна эрчим хүчний бус зориулалттай ашиглан түлшний хэрэглээг тоог төхөөрөмжийн төрөл (хөдөлгөөнт, суурин)-өөр нь ангиллах Хэрэв уурхайн талбайд цохилгаано гаргаж байгаа тохиолдолд түошний хэрэглээг тоног төхөөрөжийн төрөл(хөдөлгөөнт, суурин)-өөр нь ангиллан гаргах	Хөдөлгөөнт (Хүнд, хөнгөн тээврийн хэрэгсэл, машин механизм г.м) тоног төхөөрөмжүүд, түлшний агуулах
31	Хүлэмжийн хий - Цахилгааны хэмжээ	Ханган нийлүүлэгчээс худалдаж авч байгаа цахилгааны хувьд нэг цагт худалж авч байгаа цахилгааны хэмжээг мегаваттаар тооцож сарын нийт худалдан авалтын мэдээг гаргах	Цахилгааны тоолуурууд
32	Хүлэмжийн хий - Түлшний хэрэглээ - Нүүрс	Халаалтанд хэрэглэх түлшний хэмжээ	Дулааны төв станц, нүүрсний агуулах
33	Хүлэмжийн хий - Нүүрсэн дэх нүүрстөрөгчийн дундаж агууламж	Ханган нийлүүлэгчээс цулуулах мэдээлэл	Нүүрсний агуулах
34	Хүлэмжийн хий - Нүүрсэн дэх энергийн агууламж		Нүүрсний агуулах
35	Хүлэмжийн хий - Хог хаягдлын хэмжээ	Хатуу (ахуйн хог хаягдал, хаягдал мод, төмөр, хуучин дугуй, сэлбэг), шингэн (ахуйн бохир ус, ашигласан тос, түлш шатахууны хаягдал) хог хаягдлын хэмжээг төрлөөр нь ангилан гаргах	Хог хаягдал боловсруулах төв

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
36	Хүлэмжийн хий - Эвдэгдэж хөндөгдсөн газрын хэмжээ (уурхайн олборлосон газраас бусад)	Шинээр барих барилга байгууламжийн төрөл болон талбайн хэмжээг гаргах	Шинээр барих барилга байгууламжийн хэсэг
37	Хүлэмжийн хий - Нөхөн сэргээсэн газрын хэмжээ	Хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг бууруулах нэг арга хэмжээ тул хянаж, тэмдэглэж баримтжуулах	Нөхөн сэргээлт явуулсан газрууд

9.3.Хөрсний хяналт шинжилгээ

Хүснэгт 17. Хөрсний хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
1	Газрын гадарга	Газрын гадаргын төрх байдлын өөрчлөлт	Уурхайн лицензийн талбай 8489.83 га
2	Ил уурхайн ханын нуралт, гулсалтыг урьдчилан мэдэгдэх хяналт	Ил уурхайн ханын нуралт, гулсалтыг урьдчилан мэдэгдэх хяналтын багажийн урсгал зардал, баталгаажуулах	Ил уурхай
3	Хөрсний чанар- Хими физикийн ерөнхий үзүүлэлтүүд	Механик бүрэлдэхүүн, чулуу, нягт, чийгшил, ялзмагийн агууламж, рН, давсжилт, NO ₃ -N, P ₂ O ₂ , K ₂ O	Хаягдал хадгалах байгууламжийн зүүн болон зүүн урд талд 2-4 цэгт, Хаягдал чулуулгийн овоолгын зонхилох салхины доор зүүн талд 1 цэгт, Баяжуулах үйлдвэрийн Хүдрийн агуулахын орчимд 2 цэгт
4	Хөрсний чанар - Хүнд металлууд	B, Cd, Se, CN, F, As, Co, Cr, Cu, Mo, Ni, Pb, SN, Sr, V, Zn	Хаягдал хадгалах байгууламжийн зүүн болон зүүн урд талд 2-4 цэгт, Хаягдал чулуулгийн овоолгын зонхилох салхины доор зүүн талд 1 цэгт, Баяжуулах үйлдвэрийн Хүдрийн агуулахын орчимд 2 цэгт
5	Хөрсний чанар - Хөрс газрын тосны бүтээгдэхүүнээр бохирдох	Ууршигтай органик нэгдлүүд (Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн)	Шатахуун түгээгээр болон Түлшний агуулах
6	Хөрсний чанар - Хөрсний хими, физикийн ерөнхий чанар	Хөрсний чийг, температур, давсжилт, нийт азот, нийт фосфор, рН, ялзмаг, механик бүрэлдэхүүн, чулууны агууламж	Гүний Хоолойн газрын доорхи усны ордын талбайд, өргөх станцын орчимд замын ойролцоо 1 цэгт буюу DMP- GHA01
7	Хөрсний чанар - Хүнд металлууд	B, Cd, Se, CN, F, As, Co, Cr, Cu, Mo, Ni, Pb, SN, Sr, V, Zn	Гүний Хоолойн газрын доорхи усны ордын талбайд, өргөх станцын орчимд замын ойролцоо 1 цэгт буюу DMP- GHA01
8	Хөрсний элэгдэл эвдрэлийн судалгаа (Ландшафтын өөрчлөлтийн судалгаа)	Байгаль, нүний нөлөөгөөр гарсан өөрчлөлт	Гүний хоолойн газрын доорхи усны ордын талбайд

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
9	Хөрсний чанар - Хөрсний хими, физикийн ерөнхий чанар	Хөрсний чийг, температур, давсжилт, нийт азот, нийт фосфор, рН, ялзмаг, механик бүрэлдэхүүн, чулууны агууламж	Цагаан хаднаас Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын үе - Зам барилгын ажлын үед ашиглах түр замын дагууд 5км тутамд замын зүүн урд талд 100м зайд 3 цэг, Цементбетоны үйлдвэр болон чулуу бутлуурын байгууламжийн салхин дор тус бүр 50м-т нэг нэг цэг
10	Хөрсний чанар - Хүнд металлууд	B, Cd, Se, CN, F, As, Co, Cr, Cu, Mo, Ni, Pb, SN, Sr, V, Zn	Цагаан хаднаас Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын үе шатанд- Зам барилгын ажлын үед ашиглах түр замын дагууд 5км тутамд замын зүүн урд талд 100м зайд 3 цэг, Цементбетоны үйлдвэр болон чулуу бутлуурын байгууламжийн салхин дор тус бүр 50м-т нэг нэг цэг
11	Хөрсний чанар - Хөрсний хими, физикийн ерөнхий чанар	Хөрсний чийг, температур, давсжилт, нийт азот, нийт фосфор, рН, ялзмаг, механик бүрэлдэхүүн, чулууны агууламж	Ханбогд- Оюу Толгой- Жавхлантаг чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажлын үед - Замын трассын дагуу хөрсний 4 хэв шинж тус бүрд
12	Хөрсний чанар - Хүнд металлууд	B, Cd, Se, CN, F, As, Co, Cr, Cu, Mo, Ni, Pb, SN, Sr, V, Zn	Ханбогд- Оюу Толгой- Жавхлантаг чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажлын үед - Замын трассын дагуу хөрсний 4 хэв шинж тус бүрд

9.4. Ургамлын судалгаа

Хүснэгт 18. Ургамлын асуудалгаа, мониторинг

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
Ургамлын аймаг, нөхөн сэргээлт	Ургамалжилтын хяналт шинжилгээ	Ургамлан аймаг, ургамлан нөмрөгийн өсөлт хөгжилт, зүйлийн бүрдэл, ургацын дээж, хөрсний чийг, температур, рН, давсжилт, хөрсний тогтвортой байдал	Ханбогд сумын хэмжээнд байгуулсан 32 талбайд
	Нөхөн сэргээлтийн гүйцэтгэлийг тогтоосон шалгуур үзүүлэлтүүдэд нийцүүлэх, мөн цаашид нөхөн сэргээлтийн ажлыг сайжруулах боломжуудыг тодорхойлох үүднээс нөхөн сэргээлтийн хяналт шинжилгээ хийх	Өмнөх жилүүдэд устай болон хуурай аргаар нөхөн сэргээлт хийсэн талбайнуудад дээрхтэй ижил төрлийн хяналт шинжилгээ	Гүний хоолойн шугам дагуу биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн газар 4 талбайд
		Өмнөх жилүүдэд нөхөн сэргээлт хийсэн талбайнуудад тарьсан тарьц суулгацийн өсөлт хөгжилт, өвөлжилтийн байдлын хяналт шинжилгээ	Гүний хоолойн шугам дагуу тарьц суулгац тарьсан 4 талбайд
		Өмнөх жилүүдэд нөхөн сэргээлт хийсэн талбайнуудад жижиг хөхтөн, шавьжийн хяналт шинжилгээ хийх	Гүний хоолойн шугам дагуу тарьц суулгац тарьсан 4 талбайд
Ногоон байгууламжид зориулан тарьсан тарьц суулгацийн хяналт шинжилгээ	Өмнөх жилүүдэд ногоон байгууламжид зориулан тарьсан мод, сөөгний өвөлжилт, амьдрах чадвар	Ханбогд, Манлай, Баян-Овоо, Даланзадгад болон ОТ сайгад тарьсан тарьц суулгац	

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
	Ургамлын фенологи	Зонхиолох бүлгэмдлийн динамик, өсөлт хөгжилт, үрийн гарц	Ханбогд сумын хэмжээнд
Хөрс	Шимт хөрсний чанарын хяналт шинжилгээ	Урт хугацаанд хадгалах шимт хөрсний овоолгын үржил шим, агрохимийн үзүүлэлтүүд, механик бүтэц	Уурхайн талбайд байрлах урт хугацааны шимт хөрсний 10 овоолго болон шимэрхэг хөрсний 1 овоолгын нийт 33 цэг
	Хөрсний чанарын хяналт шинжилгээ	Хөрсний үржил шим, агрохимийн үзүүлэлтүүд, механик бүтэц	2017 онд биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайнууд, урд жилүүдэд биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн газруудаас төлөөлөл болгож 10 цэг
	Хөрсөн дэх үрийн нөөцийн судалгаа	Хөрсөн дэх үрийн зүйлийн бүрдэл, тоо хэмжээ, соёлолт, амьдралт	Урт хугацааны шимт хөрсний овоолгын 10 талбай
		Хөрсөн дэх үрийн зүйлийн бүрдэл, тоо хэмжээ, соёлолт, амьдралт	Нөхөн сэргээсэн 10 талбай
	Хөрсний экологийн судалгаа	Хөрсний нийт микробын биомасс, микрофлорын бүрэлдэхүүнийг тодорхойлох	2017 оны биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайнууд, урд жилүүдэд биологийн нөхөн сэргээлт хийсэн газруудаас төлөөлөл болгож 10 цэгээс

9.5. Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээ

Хүснэгт 19. Амьтны аймгийн орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
Амьтны аймаг	Мөлхөгчид	Зүйлийн бүрдэл, популяцийн нягтшил, элбэгшил	Уурхай орчмын 6 талбайд: FMP-01, FMP-02, FMP-03, FMP-04, FMP-05, FMP-06, Шугам хоолойн дагууд 2 талбайд: FMP-07, FMP-08
	Шувууд	Зүйлийн бүрдэл, нүүдэллэн өнгөрөх хугацаа, ховор шувуудын тархац, байршил	Хаягдал хүдэр агуулах байгууламж, Цахилгааны шугам болон замын дагууд, Гашуун сухайтын зам, 220 кВ-ийн цахилгааны шугамын дагуу
	Жижиг мэрэгчид	Зүйлийн бүрдэл, нягтшил, популяцийн хөдлөл зүй	Уурхай орчмын 6 талбайд: FMP-01, FMP-02, FMP-03, FMP-04, FMP-05, FMP-06, Шугам хоолойн дагууд 2 талбайд: FMP-07, FMP-08
	Төслийн талбай дахь тууртан амьтны тоо толгой	Зүйлийн бүрдэл, тоо толгой, байршил	Уурхайн талбайд
	Төслийн дэд бүтцийн дагуух зэрлэг амьтны үхэл хорогдол	Шувуудын цахилгаанд цохуулах, цахилгааны утас мөргөх, амьтдын автомашинд дайруулах, бусад нөлөөлөл	Уурхайн талбай дахь цахилгааны шугам, барилга байгууламж, автозамууд, Гүний хоолойн 35 кВ, 6 кВ-ийн цахилгааны шугам, Гашуун сухайтын зам, 220 кВ-ийн цахилгааны шугам
	Тал хээр, говь цөлийн тууртан амьтад	Хулан, Хар сүүлт зээрийн тоо толгой, тархац байршил	Төслийн дэд бүтцийн шугамын дагуу

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлт	Шинжилгээ явуулах төрөл, арга хэлбэр	Байршил
	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хяналт	Зам ашиглалтын эрчим, тээврийн хэрэгслийн төрөл, хурдны хэмжээ	Оюу Толгой-Гашуун сухайтын хатуу хучилттай зам
	Ургамалжилтийн индекс (NDVI) болон цасан бүрхэвч (NDSI)-ийн мэдээ цуглуулах	Ургамал болон цасан бүрхэвчийн индексийн утга	Өмнөговийн хэмжээнд
	Нутгийн иргэдэд түшиглэсэн зэрлэг амьтдын хяналт шинжилгээ	Тууртан амьтад, шувууд, мөлхөгч амьтдын тоо толгой, тархац, байршил	Ханбогд сумын хэмжээнд, ГБДЦГ-ын “Б” хэсгийн зарим хэсэг, Дорноговь аймгийн Хатанбулаг сумын баруун урд хэсэг хамаарна
	Хулангийн үхэл хорогдлын судалгаа	Хулангийн сэг зэмний тоо, байршил, шалтгааныг тодорхойлох	Ханбогд, Баян-Овоо, Манлай, Хатанбулаг, Хөвсгөл, Улаанбадрах, Мандах сумдын нутаг
	Хулангийн нүүдэл, шилжилт хөдөлгөөн	Сансрын дамжуулагчтай хулангийн шилжилт хөдөлгөөн, дэд бүтцийн нөлөөлөл	Өмнөговь, Дорноговь аймаг
	Могойч загалын үүрлэлт, тархалт	Нийт үүрийг бүртгэлжүүлэх, идэвхтэй үүрэнд ажиглалт хийх	Оюу Толгойн 20 км радиус дотор, Ханбогд уулын массив, Ундай голын сайрын дагуу